

PRIMORSKI LIST

Poučljiv list za slovensko ljudstvo na Primorskem

Letnik IV.

Vse za vero dom cesar jet!

Štev. 32.

„Primorski List“

izhaja vsaki 1., 10. in 20. dan v mesecu. Cena za celo leto 1 gl. 30 n., za pol leta 65 nov. Posamezne številke se dobivajo v tabakarnah: Nunske ulice in Šolske ulice po 4 nov.

V Gorici, dne 10. novembra 1896.

Vredništvo in vpravništvo

mu je v Gorici, Nunske ulice št. 10. — Nefrankovana pisma se ne sprejemajo. Rokopisi se ne vračajo. Oglase in naznanila sprejema vpravništvo po pogodbi.

Dvoje vsodnih zmot.

Zagrebski „Obzor“, za njim „Edinost“, sta te dni pisala o potrebi, da bi se osnoval edinstven klub mej jugoslovanskimi poslanci na Dunaji in da bi se ravno tako sčasoma tudi doma osnovala neka edinstvena stranka.

Gotovo ničesar bolj ne želimo tudi mi, nego da bi bili vsi Slovenci in Hrvatje eno po duhu in mišljenji, in da bi tudi na Dunaji složno delovali. Tudi naj se ne misli, da bi bil takozvani „jugoslovanski klub“ za nas Bog zna kako strašilo. Ni res! Toda....

Nam ne gre prvič v glavo, da se vera, meni nič tebi nič, kar prezira. Niti „Obzoru“ niti „Edinosti“ se ne zdi vredno, versko vprašanje postavljati v program bodoče edinstvene stranke. In to je prva vsodna zmeta naših politikov. Brez vere ni edinosti. Kar nas razdružuje, je ravno različnost verskega naziranja. Kedor ne zbira s Kristusom, raztrsa. Mi menimo, da zastopniki katoliškega naroda morajo na prvo mesto svojega programa postaviti katoliško misel. To pa tem bolj, ker ravno dandanes brezverski liberalizem razjeda Avstrijo in nje narode. Seveda, kedor misli, da mej Slovenci in Hrvati pravega liberalizma ni, mu ne moremo pomagati. A tudi ako bi ga ne bilo, vera ostane, vendar vera — podlaga zasebnega in javnega življenja, torej tudi politike.

Druga vsodna zmeta je, da „Edinost“ misli, kakor bi nam t. j. stranki I. slov. katoliškega shoda ne šlo za stvar, za načela, ampak edino le za osebe in osebne koristi, češ, ves boj je le „radi ambicije posamičnikov“, „nas je zapel vihar v vrtinec strastij“, v nas je „strankarska in osebna strast jačja, nego pa rodoljubne želje“ itd.

Draga „Edinost“, slovesno te zavračamo: Ne!

Mi vemo, kaj zagovarjamo; iz čistega, nesebičnega prepričanja se borimo za versko načelo. In ako tudi eden ali drugi na naši strani zlorablja katoliško ime v sebične namene, vendar se to ne dá očitati stranki ali veliki večini njenih zastopnikov. In ker živi v nas to živo prepričanje, se ne bomo dali speljati pod nobeno zastavo, katera ne nosi na prvem mestu, javno in očitno, naš katoliški „credo“.

Rečemo še enkrat: vsodna zmeta! To-liko smo hoteli za ta pot povedati. Če nečete uvažati naših besed, boste zidali brez nas.

Najvsodniša zmeta bi pa bila, ako si kedo obeta rešitve in zveličanja od onih „tretjih“, ki ne bodo ne „Narodovci“ ne „Slovenčevci“. Ti „tretji“ — tako „Edinost“ — morajo zopet prevzeti vodstvo slovenskega naroda. Kaj ne da — zopet kak Luka Svetec, ta bi znal stlačiti „Slovenca“ in „Narod“ v en žakelj?!

Tempi passati. „Edinost“! Poskusite li, a bodite prepričani, da s takimi „edinstvenimi“ poskusi boste želi le — blamažo!

Evharistični shod.

Nato je bila sv. maša, katero je pred izpostavljenim Najsv. daroval sam Prezv.

Mej sv. daritvijo peli so č. bogoslovci prelepe „evharistične“ pesmi. Petje je bilo vredno in dostojno take — slovesnosti. Kedor poslušal tako petje, menim, da se mu mora mehčati srce in vkresati v njem plamen srčne pobožnosti. To petje je res bila molitev! Dosegli so svoj namen. Pobožno oduševljenje je bilo splošno. Resnično: pravo, cerkveno petje zavzema vevlačno tudi „evharistično“ vlogo v sv. kat. cerkvi. Znano je, da so evharistični shodi močno pospešili „ecclijanske“ shode.

Po nekotikem odmoru zbrali smo se v kapeli. Zbor je pozdravil č. g. Kren, zahvaljuje se najpred Prezv. višenemu, da je blagoizvolil častno predsedovati in na to je v navdušenih besedah razvijal zgodbo družbe duhovnikov čestilcev. Razložil je, kako se je ta družba, katero je vstanovil pred kakimi 30 leti častitljivi P. Eymard, v tako malem času porazmnožila po celem svetu. Zdaj šteje že nad 300 škofov udov in več kardinalov ter do 50.000 duhovnikov. Namen ji je, da posvečuje duhovnike po vsaktedenskem eno-urnem počeščenju Najsv. ter da jim tako daje netiva, da bi mogli ogrevati svoje ovčice za vse sveto in krščansko. Pij IX. pozdravil je to novo družbo kot previdnostno vstanovo. Leon XIII. ji je kar najbolj blagonaklonjen. Govornik je zvršil ob splošnem odobravanju. Za njim je spregovoril preč. msg. Mahnič o „evharistiji z ozirom na katoliško delovanje.“

Kakor je duhovito in prepričevalno razvijal, je in mora biti evharistija nekako središče kat. delovanja kat. duhovnika.

Katoliška stvar napada dandanes sto in sto sovražnikov. Na najraznise načine skušajo vzeti kat. ljudstvu njegove najdražje svetinje jedino zveličavne vere. Katoliškemu duhovniku tiče torej boj, reden boj na strani vernega ljudstva proti njegovim številnim protivnikom. Tu mu treba kot poklicanemu voditelju sveta; tega pa izvestno dobi pri svojem najvikšem voditelju J. Kr.

Ker je boj veden, tirja žrtve vstrajnosti. Kdo naj mu: jo deli, če ne On, ki je vstrajal do zadnje kaplje krvi in vstraja vže toliko stoletij v Presv. sakramentu kot naš sosed, ter prijatelj.

Sovražnikov je brez števila... Če tudi se mej seboj prepirajo, vendar proti kat. stvari so vsi edini. Naj bi se torej zastopniki kat. stvari — v prvi vrsti duhovniki — cepili? Edinosti je treba. Edinosti in trajno družiti more nas le ljube e srce na-

šega Izveličarja v Presv. R. T. — Govornik je naredil globok vtis na slušalce. — Nadalje je povdarjal veleč. g. dr. Brumat jako praktičen moment evharističnega bogoslužja. Osvežil je pač marsikaj, kar smo kedaj čuli o dostojnih cerkvenih oblekah, posodah, perilu, zlasti o onem, ki se najožje dotika Najsv. zakramenta. — Konečno oduševljal je drd. A. Pavlica in z mladeniško ognjevitostjo tudi — upamo — navdušil prisotne gg. za pogoste evharistične pridige. — Vsem preč. govornikom bili smo — hvaležni.

K debati se je oglasilo le malo gospodov, najbrže zato, ker smo bili v cerkvi. Preč. gg. A. Hvalica, dr. Brumat in Kalia izrazili so svoje misli, kako naj bi se uvelo oziroma preustrojilo „javno“ češčenje bratovščine presv. R. T. za ljudstvo. Sklenilo se je, da posamni nasveti naj se prijavijo voditelju g. Krenu, kateri jih dostavi na pristojno mesto.

Preč. g. A. Pavlica je še prebral pismo iz Ljubljane, katero vabi slov. gg. naj bi podpirali bodoči slovenski evharistični list, kateri bode izišel v novem letu v Ljubljani.

Dostavim naj še, da mnogo gg. je shod brzjavno ali pismeno pozdravilo. Shod sam pa je odposlal brzjavko sv. Očetu v Rim proseč blagoslova. K sklepu povzel je besedo sam Prezv. višeni ter je s prisrčnimi besedami navduševal zbrane duhovnike k dejanski, zgledni ljubezni do Najsv., zajedno je javno pohvalil g. voditelja Krena, da je v tako kratkem času pridobil družbi toliko udov. — Zbor se je sklenil z molitvijo — popoldne ob 3 urah.

Bilo je enourno počeščenje, potem Te Deum in blagoslov, kateri je podelil Prezv. višeni.

Na shodu izrazila se je želja po oni resoluciji, da bi se kmalu, zbrali na Primorskem evharistiškem shodu! No, treba bi bilo, saj nikjer ni menda na tako malem prostoru zagnetenih toli protiverskih sil — kakor ravno na Primorskem. — Živel bodoči evharistični shod!

Politični pregled.

Notranje dežele.

V proračunskem odseku je govoril poslanec dr. Anton Gregorčič in je omenil, da je po kompetentnih in verodostojnih informacijah poročilo korespondenčnega urada o demonstracijah, katere so se dne 18. oktobra v Vižinadi godile, popolnoma resnično, nasprotno pa da popravek, kateri se je priobčil v nekem dunajskem dnevniku, nasprotuje dejanskim razmeram. V političnem oziru pritožuje se govornik radi prepogoste rabe nemškega jezika pri okrajnem glavarstvu v Gorici, vsled česar v slovenskih ob-

činah nastajajo mnogokrat nesporazumljenja. Govornik priporoča nameščenje pomožnega zdravnika v Cerknem in vstanovljenje okrajnega glavarstva za tržaško okolico. Konečno omenja govornik potrebo novih cest v Istri in na Goriškem in prosi, da se v ta namen sprejmejo večje svote v državni proračun in se nekaterim okrajem za popravo okrajnih cest dovolijo podpore. — Omenjal je potrebe za uravnavo voda v vipavski in soški dolini, povdral slabše delavske razmere v Idriji in našteval zahteve Slovencev glede ljudskega šolstva.

V kočevsko-ribniškem okraju je bil po umrlem Klunu izvoljen napredno-narodni kandidat Višnikar; pa le s pomočjo nemških kočevskih glasov.

Državni zbor je pretresaval zakon glede prostosti volitev. — Domovinski zakon je vsprejel. O njem spregovorimo prihodnjič.

Na Niževstrijskem so protisejmije zmagali tudi pri mestnih volitvah. V prvem dunajskem okraju sta prišla na volišče tudi kardinal dr. Gruscha in nadškof dr. Angerer, ter oddala svoje glasove za protizidovske kandidate.

Na Ogerskem si je katoliška ljudska stranka vkljub silovitemu postopanju vlade priborila 21 mandatov. Ista postopanje vlade ob volitvah razkrije celi Evropi.

Vnanje države

V abesinskem kotlu zopet nekaj vre. Najhitreje se izkuha nadaljna vojna med Italijo in Abesinijo.

Srbskemu kralju ne ugaja doma. Šel je na sprehod v Bukarešt, in sedaj misli romati v Rim. Doma pa so blagajne prazne, da niti poštnih nakaznic ne morejo izplačati.

Na Turškem še vedno ni mirno. Poroca se vedno o nemirih po raznih pokrajinah. In tega gnjilega moža še vedno razne vlade podpirajo.

V Zjedinenih državah severne Amerike je predsednikom izvoljen Mac Kinley. Z njim je zmagala stranka bogatinov nasproti stranki posestnikov in delavcev. Seveda denar je sveta vladar.

Dopisi.

Iz Vertojbe. Vikarija imamo. — Dan 21. pr. m je bil oni zaželjeni dan, ko smo ga skorej po treh letih pozdravili v svoji sredi. Za sprejem združili sta se obe Vertojbi, zato pa je bil tudi resnično slovesen! Vže par dni prej so pritrkovali. Slavolokov so napravili osem, v vsaki vasi po 4 eden glavni in druge manjše. Vaški odličniki so šli celo v Rihemberg, da bi sprejeli in od tam spremljali svojega b. dušnega pastirja. Bilo je 7 vozov. — Doma pa

L I S T E K

Za november.

Bilo je o vseh svetih l. 1848. Na Dunaji je revolucija, mesto zaprto od vseh strani. Težavno in zelo nevarno bilo je iz mesta in v mesto. Vse je na nogah: med rožljanjem orožja čuje se vpitje in jok.

Iz visoke hiše nesejo štirje pogrebci mrliča. Urnim korakom hité z njim dalje in dalje, da bi tem prej ga pokopali tam kje zunaj mesta, ker v mestu ni bilo kaj varno. Za krsto stopa nekaj ženic. Vže so pri malih mestnih vratih. Kar se oglasijo trobente in vse vpije: alarm! alarm! Tu so! Zdaj gredó! Puške začnejo pokati.

Prestrašeni popustijo nosilci mrliča in zbežijo nazaj v mesto. Ženice glasno vpijejo in se poskrijejo, kakor je vsaka mogla. Krik, vpitje in strel traja okoli pol ure. Na to vse potihne in zaprejo se še tista vrata. Poveljnik ljudske čete (Nationalgarde), ki je bil tje poslan na stražo, ukaže krsto prenesti v zraven stoječi zavod gluhonemih in na to v malo kapelico sv. Ivana.

Preteče na to dva dni. Kar začne zopet nov, hud boj. Od mestnega pokopališča, na visokem ležečega, neprenehoma iz topov grmi na ces. vojake zunaj mesta. Od tam zopet streljajo pa v mesto. Tu in tam gorí

se je mej tem vže ob 2 popoldne vse trlo ljudij pri prvem slavoloku v gor. Vertojbi ob domu g. župana. Preč. g. vikarij dospel je še le ob 5 uri. Pozdravili so ga p. n. šolski voditelj g. Iv. Zorn, bl. g. župan J. Nemeč, ter v imenu šolskih otrok deklica iz gor. Vertojbe. — Na to so šli v cerkev sv. Jožefa, kjer so preč. g. vikar nekoliko pomolili, ker je bil blagoslov določen za cerkev sv. Janeza v dol. Vertojbi. Mej tem pa je šla šolska mladina k prvemu slavoloku v dol. Vertojbi, kjer so ga sprejeli še posebej dolenjci in sicer deklica-šolarica z lepo deklamacijo, pl. g. Fr. Locatelli pa na čelu polnoštevilnih udov v imenu „Čitalnice“. Potem se spremili g. vikarija v njegovo začasno stanovanje v dolnji Vertojbi. Navdušenje je bilo nepopisno. Se v nedeljo zvečer oznanjali so številni umetni ognji daleč na okrog, da Vertojbenci so srečni, ker imajo vikarija, — da obe Vertojbi ste v veselji edini.

Dal Bog, da bi se ta lepa sloga, mej obema Vertojbama krepila in čim dalje vtrjala v prsrčne veselje dobrega g. vikarja, ter v srečo one mogočne, ter potem najdaljše, pa tudi najlepše vasi na Goriškem!

Sv. Lucija na Mostu. — Najnovejše cerkvene stole ima naša farna cerkev, ki jih je dobila prav pred vsemi Svetimi 21 čisto novih. Vse zanje potrebno je bilo doma: lep orehov les in dobri mojstri; le obris smo na skrivnem vzeli v semeniški kapeli v Gorici; upamo pa, da zaradi te tatvine nas ne bo nihče tiral pred c. k. sodišče, če nas bo pa pred dobrega vina polnsod, nas bo le veselilo, ki ga radi in dosti pijemo. Ko bi znali laško novi stoli, smeli bi v sebi reči: „tutti ci bramano, tutti ci vogliono“.

Brž so si pridobili vseh faranov srca in mnogih tudi cela telesa. Takega lesu so in takega dela, da bodo do sodnjega dne ravno nosili mehko težo, če prej ne izgoré.

Stari stoli so pa z malimi izjemami taki bili, da je modro storil, če je svoje življenje pri „Slaviji“ zavaroval, preden je vanje sedel kedo. Iz cerkve vun iznešeni so si drug drugemu kimali in pomežikovali, kakor bi si hoteli potožiti žalostno resnico: „Fuimus Troës“.

Cel teden še so zunaj v vrsti stali In gredočim mimo molčé so trobentali:

„Mori mementote“ = pomnite smrti! — „Sic transit gloria mundi“ = takó premine svetna slava. — „Moriturí vos salutant“ = razpadajoči vas pozdravljajo.

Toliko latinski so se naučili, Vsa leta, ko so v cerkvi bili.

Novi stoli priporočajo prav toplo svoje mojstre:

V kratkem je zidovje pokopališča porušeno, križi in spominki leže razbiti tje in sem.

Popoldne tretjega dne bliža se mestnim vratom poveljnik ljudske garde, da bi se s ces. vojaki pomirili. Ko do vrat pride, zvé, da v bližnji kapelici je mrlič, ki vže četrti dan čaka pokopa. Vojaki se mu pritožujejo, da jih je strah, biti na straži tako blizu mrliča. „Pa pokopljite ga!“ pravi poveljnik, „saj vendar mislim, da tega ne bo nihče zadrževal, tudi vojaška komanda ne“. Na to se obrne naglo v mesto. Mlad in srčen lajtnant se ponudi mrliča pokopat, dasiravno mu je eden in drugi to odsvetoval radi nevarnosti. On pa na to ne gleda. Urno zajaha konja, natakne na sabljo belo ruto in gre. Za njim nesejo trugo štirje vojaki korenjaki, šest drugih je spremlja.

Srečno jo pririnejo skoz založena (barikirana) mestna vrata. Ali — zdaj prišla je najhujša! — Ko zagledajo cesarski vojaki pogreb, se hipoma zasvetijo puške, sablje zažvenketajo, skočijo naglo na konje in dirjajo z nastavljenimi puškami nasproti. Tiho se bližajo eni k drugim. Ko so bili kakšnih sto korakov oddaljeni, se ustavi lajtnant s mrličem, vzame ruto od sablje in maha ž njo po zvaku. Cesarski vojski se komandira: halt! En korporal stopi naprej in praša, kaj da je in kaj se želi.

Želim govoriti s častnikom, pravi

Antona in Ivana Jermol, Ivana in Gašperja Taljat vsem gospodom duhovnim in svetnim, vsem ženinom in nevestam za enaka in podobna vsakovrstna mizarska dela.

S Cerkljanskega. (Nova maša). V nedeljo 25. okt. daroval je v Otaležu pri Cerknem prvo sv. mašo domačin č. g. P. Robert Jereb, bivši vradnik pri c. k. fin. ministerstvu, zdaj benediktinec v Admontu na Gor. Štajerskem. Mnogobrojna množica iz cele okolice je pričala, da slov. ljudstvo še spoštuje duhovski stan, čeravno so iderski socialni demokratje, po domače „mokrači“ ravno v ta kraj zatrosili strupeno glasilo svojih pogubnih nauk „Delavca“. Č. g. dekan iz Cerkna je v cerkvenem govoru o prijetnostih in težavah duhovskega stanu omenil tudi žalost in ovire, katere delajo dušnemu pastirju oni, ki pri ljudstvu izpodkopujejo veljavo duhovnika. Svaril je z mogočno, prepričevalno besedo pred slabimi časopisi, izrečno pred „Delavcem“. Poleg „Delavca“ prihaja v vasi blizu Idrije tudi družica „Svoboda“. Da ne bi kedo mislil, da je pri nas ljudstvo vže popačeno, je treba omeniti, da socialdemokratični listi dohajajo brezplačno in da jih ljudstvo bere bolj iz radovednosti, kakor pa iz prepričanja. Seveda tako berilo pusti za sabo pogubne sledi in do zdaj dobre ljudi sčasoma popolnoma spači. O takih časopisih velja vse, kar uči kršč. nauk o slabih priložnostih, katerih se je treba pod smrtnim grehom izogibati.

Z Bovškega (Dalje). Sloveči P. Abel je eden prvih in pravih krščanskih socialistov dunajskih, kateri hočejo predručiti tok časa na podlagi pravičnosti. To pravičnost vdobili so obvarovano le v kat. cerkvi, ker tu se ona oznanja kot izliv Božje volje, katera hoče, da je pravičnost v vsakem dejanju in nehanju, ker po tej se bo ravnalo plačilo v nebesih. Vidijo, da ravno cerkev se je ves čas trudila, da bi v javnem življenju pravičnost povsod zavlada. In v naših dneh je sv. oče papež Leon XIII. v „delavski okrožnici“ visoke nauke o pravičnosti živo naročil v obrambo revnih in delavskih krogov. Zato ponavljajo: „Nazaj k praktičnemu krščanstvu! Nazaj k cerkvi!“

Da se je to gibanje na Dunaju začelo in tako razvilo, kriv je kapitalizem in judovstvo. Krščanski socialisti Dr. Lueger, Gessmann in dr., držijo se najprej prve polovice latinskega izreka „Primum vivere — deinde philosophari“, P. Abel, Dr. Müller Dr. Schindler i. dr. pa bolj druge. To vzajemno postopanje prineslo jim je velike vspehe. Doktor bodo skupaj pripoznavali in gojili vzvišeno krščansko pravičnost v zasebnem in javnem življenju, v družini in v državi, v družabnem življenju in v posta-

lajtnant. V par minutah bila sta vkup. Ces. častnik, mlad, lep mož, bil je nekako bledega, revnega obličja; nekam nejevoljno in srdito praša: „Kaj želite od mene, gospod?“ „Prosim dovoljenja, odgovori lajtnant jako prijazno, tega mrliča pokopati zunaj mesta.“

„Zakaj to? Gotovo je vže več mrličev v mestu, ki na pogreb čakajo, dokler mi v mesto ne pridemo.“

„Ali, gospod častnik! dovolite, tukaj je izvanreden slučaj, mrlič je blagoslovljen in je tu vže četrti dan v kapeli, kjer so ga nosilci od strahu popustili. Jaz mislim, da ni proti navadi vojske, blagoslovljenega mrliča pokopati.“

„Kedo pa je tisti mrlič?“

„Ne vem“, odgovori lajtnant.

„Kako? Vi ne veste, kedo da je?“

„Ne vem, in tudi ne vem, ali je možki ali ženska.“

„A tako!? resno častnik odvrne. Vi tega ne veste?! Kedo vé, če ni morda ravno ta truga kakšna zvižaja, ali kakšna peklenska mašina v pogubo in smrt našim vrlim vojakom? Kedo mi je tega porok?“

„Mi poštenjaki!“ odgovori lajtnant.

„Poštenjaki! zagrmi častnik, poštenjaki? ste vže pravi...“

„Gospod častnik! seže mu lajtnant v besedo, veste kaj, da se ves dvom odvrne, kedo da je noter, pa trugo odprite.“

vodajstvu; skratka, dokler se bodo ravnali po naukih katoliških in po naročilu papeževem, zamorejo pričakovati še večih uspehov. *A od krščanskega socializma — do socialnega demokratizma je le en korak.* Za danes le še par besed. „Goriška „Soča“ oklicala se je za krščansko socialen list. Naš prevzvi, knez-nadžkof jo je zabranil; tedaj ni odobril njenega kršč. socializma. Njeni pristaši in sotrudniki hočejo posnemati Dunajčane. Ironija! Posebno na nekega Dr. Scheicherja se krepko opirajo. Nek gospod prodaja zdaj v „Soči“ svojo modrost pod naslovom „krščanski socialisti in Slovenci“. Morebiti ga kdo spozna iz njegovih besed: „Ali ne smatrajo za brezverca onega, ki si upa z dostojno besedo navzgor posvariti?“ Ravno ta-le „krščanski socijolog“ izrekel je ravno tam: „Ali nekateri ne vržejo vsacega med socijaldemokrate in liberalce, ako si upa eno prijazno besedo izreči v prid gospodarskemu programu socijalnih demokratov?“ Dalje.

Iz Kazelj na Krasu. — Dne 29. m. m. sem šel skozi Kazlje. Nekoliko višje od cerkvenega trga na cesti vidim skupaj stati skoro vse vaščane. Radoveden jih poprašam, kaj tukaj pričakujejo? Ob kratkem mi odgovore, da so vže nekoliko mesecev brez duhovnika in da ravno danes ob 10. uri zjutraj dospejo k njim novi kapelan č. g. Andrej Pavlinič, do sedaj službujoč v Jelšanah.

Želeč videti č. gospoda, se jim tudi jaz pridružim. Res, v kratkem se pripelje, in z voza stopi pred nas mladi duhovnik. Hitro ga občinstvo lepo pozdravi in deklica iz šolske mladine mu poda z lepim nagovorom šopek svežih cvetlic. Potem se, med prijetnim zvonjenjem in streljanjem topičev, lepo vredimo in gremo za dušnim pastirjem v cerkev. Ko pridemo do cerkvenega trga, vidim tu lep, bršljanov slavolok z napisom in mnogimi zastavami. Ko gremo dalje do cerkve, vidim spet nad cerkvenimi vrati drug napis in cerkvena vrata lepo okinčana z svežimi venci.

Ko stopimo v cerkev, pevci lepo zapojejo ginljivo sprejemno pesem, ki se glasi z besedami: „Prišli smo Vas počastit, kot pastirja svojega“ i. t. d. Potem se č. g. obrnejo proti svojim ovčicam in do solz ginjeni naredijo lep nagovor in se prav lepo zahvaljujejo za tako slovesen sprejem. Po tem gremo iz cerkve, radoveden grem še pogledat okoli stanovanja č. gospoda, kjer spet vidim vhod v stanovanje lepo okrašen.

Vprašal sem, kedo je vse tako lepo okrasil? Odgovorijo mi, da mladeniči in dekleta. Res, ta mala občina zna ceniti dušnega pastirja. Slava ji!

Iz duhovnije Vatovlje, dne 1. novembra t. l. — Naše kmečko ljudstvo je po

„To tudi hočem! reče ces. častnik. Vojaki, odprite trugo!“

Naglo vzamejo ti bajonete in vzdignejo pokrov. Radovedni obstopijo trugo tudi drugi vojaki.

V trugi leži stara ženica, tiho in mirno. Sklenjene ima roke na prsih in drži križec.

Se dobro ni častnik mrliča pogledal, vže se zgrudi na trugo in zavpije: „Jezus! Marija!“

Vojaki prestrašeni odstopijo. Častnik se skloni na mrliča ter mu milo poljubuje blede obličje in roke, in zdihuje:

„O moja mati! o moja draga mati!“

Molče gleda ta prizor lajtnant. Dosedanje sovraštvo spremenilo se je v ljubezen. Mrlič je vse poravnal in odpustil. Častnik in lajtnant podasta si roke. Vse je ginjeno do solz.

Na ukaz častnika pokrijejo vojaki trugo, nosilci vzamejo jo na rame ter gredo dalje. Za trugo stopa žalosten sin, za njim vsi vojaki. Po dokončanem opravilu vrže tudi častnik peščico zemlje na grob svoje matere.

„Hvala Vam, hvala srčna!“ reče lajtnantu, in glasno ihté zapusti pokopališče.

Čudne so božje poti!

letošnjih strašnih elementarnih poškodbah toliko osiromašeno, da bode prav huda zanj kajti trpelo bo pomankanje živeža sploh, in posebe še denarja, kojega mu je potreba za vsakdanja opravila. Denarja ni skupiti iz česa, ker letošnji pridelki so šli vsi pod zlo. Treba bo našemu kmetu iskati denarjev na posodo; a kdo mu boče posodil, ker tako ima malo kredita? Če se gozdno drevje poseče ter za malo ceno v Trst spelje, kaj pa bode počel drugo leto? Kje bo stelja, iz česa gnoj? Kajti posebnó v naši brkinski brdni zemlji je treba vedno veliko gnoja, če hočemo da nam pridelki kaj več donasajo.

Naš brkinski kmet moral bi skrbeti, da si zboljša svoje gospodarsko stanje na več načinov, posebno z umnim obdelovanjem sadonosnega drevja, ker ravno sadje mu v dobrih letinah veliko izda.

Dobro in koristno bi bilo za našega brkinskega kmeta, da ne bi svoje prerodne živine toliko mučil, ki je vedno uprežena po cestah. Oskrbeti bi si moral boljše in lepšega plemena goveje živine, ker taka bi mu več izdala za meso. mleko in izrejo lepih telet. Ako bi naš Brkin za svoje male travnike vsako leto na jesen skušal si naročiti umetnih gnojil, bi si jih s tem močno zboljšal.

Koliko več krme bi si na tak način pripravil za pičo svoji živini! Ko imajo Brkini prav dobro letino, je povsod po brkinskih vasi živahno in veselo, tedaj nas tudi tuji prav radi obiskavajo, posebno če imamo obilo vinske kapljice in slivovke iz jabolk, hrušk, sliv (češpelj) in drugega sadja. Tudi radi od nas toliko sadje kupavajo. V takih časih ne manjka petja bodisi po dnevu ali po noči. — A letos je, kakor smo zgorej rekli, sploh vse nekako otožno in mrtvo.

Našemu ljudstvu je treba koj nujne in hitre pa zdatne pomoči. Prosimo č. kr. visoko vladó, in naše deželne in državne poslance, da si to reč k srcu vzamejo; kajti resnica je, da nekoje vasice, v naših brkinskih hribcih niso pridelale živeža niti za dva meseca.

Mi Vatovci, Misličani, Varejci in Barčani, smo za časa dali pregledati in se prepričati po č. kr. okrajni komisiji za odpis zemljiškega davka. Prosimo tedaj nujne podpore!

S Krasa 5. listopada. (Izv. dop.) Kedo je bil dr. Egen Kvaternik in zakaj je bil streljen 1871?

Po naključbi mi je došla te dni 42. števil. „Soča“ z dné 16. oktobra t. l. v roke, v kateri praša menda vrednik sam, ki sé zdaj ob Donavi v Budimpešti svojo včasih res prevročó glavo hladi, zakaj je bil 1871. l. omenjeni dr. Eugen Kvaternik vstreljen? Pisec teh vrstic je osebo poznal omenjenega hrvaškega domoljuba vže 1857. na Reki, ker je hodil ravno na njegovo stanovanje podučevat svojega sošolca, še zdaj živega g. Edm. Budačiča iz Jaske pri Karlovcu. Istega leta (1857) je prišel namreč Eugen Kvaternik pomiloščen iz prognanstva s Francoskega. Bil je tedaj nekaj let odvetnik na Reki, pa vedno pod policijskim nadzorstvom. Videl sem ga večkrat občevati z enakomislečim zagovornikom hrvaškega prava, dr. Ant. Štarčevićem, ki je bil tudi tedaj sloveč odvetnik na Reki in iskren domoljub. O obeh naj bi slavna „hrvaška Matica“ prinesla obširnejši životopis, kar bi bilo zelo zanimivo čitati. Njih govore kot poslancev na saboru v Zagrebu je bilo čitati v tedanjem hrv. dnevniku „Pozoru“, kateri je bil pod vrednikoma gg. Vrbanom in dr. Perkovcem izvrstno, kot pravcati zastopnik hrvaškega prava, vrejevan. Isti logični in dolgi govori so bili tiskani tudi v posebnih knjižicah, katere smo dijaki hlastno čitali. Oba omenjena hrvaška domoljuba sta bila sicer čista značaja, a na versko podlago sta premalo zidala, zato ni imelo njih sicer iskreno domoljubno delovanje pravega in zaželega uspeha. Pa da ne bom predolg v besedah, zakaj je bil domoljub Kvaternik vstreljen? On je sanjaril le o veliki Hrvatski, Slovenci so mu bili le „planinski Her-

vati, ki se morajo po razpadu nemške zaveze združiti in stopiti v veliki Hrvatski,“ — kar bi sicer ne bilo napačno, rajše nego da se nas ponemči ali poitaljanči, bi tako ostali vsaj Slovani. Hotel je tudi k večemu le personalno unijo z Avstrijo, ter zahteval je tudi lastno neodvisno, po hrvaški uniformirano vojsko s hrvaško zastavo, ki bi se izven Hrvatske in za nehrvaške koristi ne smela rabiti itd. V tej domišljiji je hotel svoj namen kar tako — brevi manu — doseči: vzbunil je vže eno kompanijo, Rakoviško, v slujinskem krajiškem polku. Oplenila se je kompanijska blagajna in, ko je s svojim adjutantom Bachom dalje šel, da bi vso granico naščuval, je bil pri Rakovici dohiten in obstreljen od enega granicarja, in ko je hotel še enkrat prav v glavo ga ustreliti neki korporal, mu je s slabim glasom odgovoril: „Imam dosta!“ Tako so tedaj poročali časniki o njegovem žalostnem koncu! — M. Michaeljev.

Od nekod 6. listopada. (Izv. dop.)

Napad na škofa Flappa 18. oktobra t. l. Kar se tiče napada na naslednika apostelnov škofa Flappa v Vižinadi, mi piše pričá tako-le; Ko je prišel višji pastir na birmovanje dné 17. okt. t. l. v Vižinado, so ga vsi prijazno sprejeli; drugi dan (18) pa, ko je hrvaško pridigati jel, so skoraj vsi Italijani iz cerkve vrelí, samo Slovenci in Hrvatje iz vižinadske okolice, ki je vsa slovensko-hrvaška, so zvesto poslušali. Na občinski hiši, ki je nad orožniško vojašnico, je vihrala cesarska zastava; ker naenkrat so jo sneli, in . . . Pri župniku je bil napravljen obed tudi za 12 občinskih starašín ali nihče ni hotel se ga vdeležiti, ker so vsi Lahoni! Ko se je hotel škof odpeljati, v celi Vižinadi ni bilo mogoče niti ene kočije najti! Eden se je izgovarjal, da ima razdrto kočije, drugi, da so kolesa polomljena, (menda one v možganih!) tretji, da je konj zgubil podkev itd. Vižinadski g. župnik, tudi pristen Italijan, je moral poslati v slovensko okolico po kouje, in to vse zavoljo tiste hrvaške pridige! Ker se je slutilo, da se celi dan po vasi nekaj kuha, se je sam škof obrnil na orožnike iste postaje — so namreč štirje možje, vsi štirje Slovenci — ter jih prosil za svojo telesno varnost straže, kar je vodja postaje, g. Janez Grizila, rad dovolil, in tako sta hudo vžaljenega škofa, ki je le svojo višjepastirsko dolžnost spolnil proti obema narodnostima, morala spremljati dva žendarma daleč ven v dvojem pomenu razvpite Vižinade! Ko so pa milostljivi škof pred odhodom iz vasi dali v slovo sv. blagoslov pričujočemu ljudstvu, so rogovileži zavpili: „Viva Italia!“ ter so po tem po vsej vasi takšne gorostasne neumnosti vganjali, da se jih niti na papir dejati ne spodobi! — Tudi so isti orožniki 25 Italijanov iz Vižinade, ki so o prihodu ministra Badenija, napadli Slovence-Hrvate, zatožili sodniji. Bili so vže enkrat v Poreč pred sodnijo klicani, a ne ve se, ali so bili kaj obsojeni ali ne. Zdaj bodo zopet v Motavun (Montona) pred sodnijo klicani, bomo videli, kaj bo z njimi?! — Vsem Italijanašem v svarilen izgled naj bi se jim saj to pokazalo, da imajo v Avstriji vsi narodi enake pravice, ter se jih ostro pokorilo ob vodi in kruhu, ker zdaj so menda presiti!

Iz spodnje Dalmacije. — Avstrijska zimska eskadra obstoječa iz treh vojnih ladij: Laudon, Zriny, Nautilus, se je vezbala na jadra blizu Punte d'Ostro. Bila je na večer 25. okt. dokaj lepa noč, in ob mirnem morju so jadrane imenovane ladje druga za drugo takó lepo, da ni bilo čuti niti najmanjšega sunka.

Na brodogju je šla vsa momčad v božjem strahu — saj mornar ni gotov družega dné — spati. Kar naenkrat se zasliši raz krov obupen klic: „Vse na vrh“. In kaj je bilo? Popolunoči začne dež curkoma liti.

V onej tmíni ni bilo več mogoče opaziti za Laudonom „jadrajočih ladij“.

Malo pred 4. v jutro zablíši se prav ob sprednjem krovu mala zelena lučica broda Nautilus. Izogniti se ni bilo več mogo-

če. Laudon trešči ne s vso silo, — zakaj takó hudega vetra ni bilo — ob Nautilus, k sreči na sprednji del. Kar nagloma pade na Nautilu jambor, polomi se mu mostovž. Tudi Laudon je trpela. Obe ladji sti bili v gorenjih jamborih kar privezani, zakaj na stotine vrvi je ob vrhu vsake jadrance. Kakor blisk poskočijo mornarji iz svojih visečih posteljic na vrh v pomoč. Delo se počne: plezati na vrh, rezati vrvi, kolikor se jih ni vže bilo v tanke nitke potrgalo popred. V teku pol ure pridrvi Zriny kakor na pomoč, ali i ona plušči kot najsovražnejša ladija ob Laudona. Tako je tedaj bila ta pozicija 20 morskih milj oddaljena od suhe zemlje: brod Laudon na sredi, na desni pritisnil se jej Nautilus, a na levi vprav pod pazduho Laudonu Zriny. Kak strah! Takó blizu niso si bile še tri ladje mornarice niti v luki! Kako lahko bi se bile mejeboj povsem razbile, ker pluskale so gori in dolj, kakor razdraženi konji.

Toda glej in občuduj božjo previdnost! Komaj trči zadnja ladja in se z vso silo zaž-ne pod peruta Laudona, ta čas se za blišči od juga, zadnje kaplice padejo, in najkrasneje jutro bilo je videti na morju, solnce se svetli kakor da bi se bilo nasmejalo njim, ki so na pričo vrlih mornarjev Dalmatincev počeli strahom dihati na brodu. Ob lepem jutru posrečilo se je kmalu odtrgati preprijazne ladje od očeta Laudona. A nadalje ni bilo mogoče, nego polagano parom voziti proti luki v Pulj v pravo, ker so ladje bile poškodovane.

Takó se je ta morska nesreča končala brez druge nego materialne škode. Moštvo, momčad ostala je vsa zdrava!

Kaj ne, to je pa malo več, nego za pečjo doma kostanj jesti!!

Kaj novega po Slovenskem?

Na Kranjskem. Glasbena Matica je pričela novo šolsko leto v lastnem novem domu. — V Metliki je pobegnilo 14-letno dekletce pred hudobnim očetom. Otroka niso še našli. — V Štepanji vasi pri Ljubljani je neznan tat izpraznil nabiralnike v cerkvi. — V Žiberšah je gorelo. Zažgal je otrok igrajoč s žveplenicami. — V Velikih Laščah so obhajali sv. misijon. — Po Belokranjskem so uzmoviči pokradli več stvari. Tudi v novomeški okolici so dolgo-prsteži po noči obiskali nekatere hiše. — Reifeisnova posojilnica v Št. Vidu na Dolenjskem je imela v poldrugem mesecu nad 10.000 glđ. prometa. — V Borjah se je obesil 28-letni Ciril Udovič. — Na Černu-čah so dozidali novo cerkev. — Vojaški novinec se je vstrelil v Ljubljani. — V Hlevnem vrhu, okr. Logatec, je pogorela hiša. Vzrok neznan. — V frančiškanski cerkvi so prevz. knezo-škof posvetili veliki oltar. — V Planini je umrl znani o-krajni zdravnik Mayer. — V Ljubljani so imeli v četrtek prvokrat 1 stopinjo mraza.

Na Štajerskem. Župan v Št. Jurju dr. Gust. Ipavc je imenovan ces. svetnikom. — V Trbovljah so osnovali kat. delavsko društvo. Pravila so vže potrjena. — Načelnikom okrajnega zastopa v Smarji je pres. cesar potrdil g. dr. Jurtelo. — V Rajhemburgu so imeli sv. misijon. — V Vojniku je gorel hlev. Trški ognjegasci pa so varovali doma svoji peči. — V Celju se je naselil narodni fotograf. — V Šmarji je umrl veleposestnik g. J. Anderluk, vrl narodnjak. — V Trbovljah je šola radi bolezni zaprta. — V Svetinjah pri Ormoži so osnovali veteransko društvo na narodni podlagi. — Načelnikom okrajnega zastopa na Vranskem je izvoljen župnik č. g. Fr. Zdolšek

Na Koroškem. V novo šolo v Velikovu se je takoj vpisalo nad 80 otrok. — V Brdu je sijajno zborovalo slov. kat. polit. društva. — Na sv. Višarjih je bilo nad 20.000 romarjev obhajanih. — Na Tolstem Vrhu so našli v gozdu obešenega neznanega moža. — V Celovcu so bogoslovci priredili slavnostno akademijo. — Častnim občanom je izvolila narodna občina Medgorje gg. Lamberta Einspieler-ja, stolnega škola-

stika, deželna poslanca č. g. Gr. Einspielerja in Fr. Murija, in Štefana Bayerja, župnika v Pokrčah. — Nemški nacionanci se vže pripravljajo za bodoče državnozbornske volitve, da udarijo po Slovencih. V nedolgo so imeli shod v Čajni ob Zili.

NOVICE.

Veliko gg. naročnikov ni še odrajtalo naročnine. Prosimo, naj bi čim preje izpolnili svojo dolžnost. Ker shoraj vsaka številka ima „prilogo“, bomo letos trpeli materialno izgubo. Prosimo torej, naj se nam vsaj naročnina vestno plača.

VREDNIŠTVO.

Premembe v častiti duhovščini. Premešeni so naslednji veleč. gospodje: Štubelj Leop. iz Črnič za vikarija v Veliki dol; Cargo Angel od Marijcelj za vikarija v Gorenje polje; Jarec Iv. z Libušnjega kot vikarij v Ročinj; na njegovo mesto pride g. Leben Iv. iz Kobarida; Štrekelj Ed. iz Rihemberka vikar v Vrtojbo; na njegovo mesto g. Koršič Iv. iz Volč; Abram Fil. iz Komna v Črniče; Geat Anton iz Ogleja kot katehet v Trzič (Monfalkon).

Čč. gg. novomašniki: Maghet Karol v Biljano, Čubej Al. v Kobarid, Pelicon Iv. v Miren, Barbieri Rob. v Vermiljan, Gratton Iv. v Ajel, Parmeggiani Jos. v Sv. Petar ob Soči, Volani Evg. v Oglej, Calligaris Jos. katehet v Gradišče.

Ravnateljem na slovenskem oddelku kmetijske šole je imenovan g. V. Dominko.

Imenovanje. Članom deželnega šolskega sveta za Istro je za čas tekoče poslovne dobe imenovan nadžupnik kolegijatnega kapitelja v Cittanovi Nikolaj Druškovič.

Premeščenje učiteljev: g. Hrast iz Grahovega v Podmelec na dvorazrednico; iz Drežnice J. Kašca na Grahovo; v Drežnico g. Vuga iz Ponikev. Začasno voditeljstvo na vadnici Kobaridski sprejme g. Miklavič.

Posvetovanje o predlogu gledé kongruie se bo vršilo v četrtek dně 12. t. m. v „Alojzijevišču“ takoj po obnem zboru. K temu posvetovanju je msgr. Košuta povabil častito duhovščino, in želeli je, da se ga tudi vdeleži v obilnem številu.

Kateheze. Natisnjen je ravnokar v tukajšji tiskarni sv. Hilarija I. zvezek knjige „Kateheze“, spisal Jož. Kragelj, dekan tolminski. Več o njej prihodujič.

V Meranu je umrl Viljem, vojvoda virtemberski, zadet od srčne kapi v noči od 5-6. t. m.

Dopolnilna volitev. Danes (10. t. m.) volijo po mestih in trgih na Goriškem državnega poslanca na mesto pokojnega kneza Hohenlohe. V tej volilni skupini voli tudi trgovinska zbornica goriška. Slovenci smo v manjšini, ker imamo le kakih 700 volilcev. Izvoljen bo tedaj gotovo Lah. Kandidatov se je oglasilo neki kakih 10. a drug za drugim so odstopili od kandidature, ker so vvideli, da ne bodo voljeni. Ostala sta le dva resna kandidata, oba Laha, oba liberalca. Laški katoliški volilci se vzdrže volitve, ker nočejo voliti liberalca. Kaj pa Slovenci? Ker je eden del laške liberalne stranke proglasil kandidatom Slovincem sovražnega, zagrizanega Laha dr. Maranija, drugi pa Eduarda viteza Bujatti-ja, posestnika v Gradišču ob Soči, moža ki doslej še ni žalil Slovencev, prijatelja predilske železnice, zato so Slovenci — sklenili voliti manjše narodno zlo — viteza Bujatti-ja. Kot katoličani obojamo ta sklep, ker prva nam je vera, druga še-le narodnost in ker katoličani po svoji vesti ne smejo voliti poslanca-liberalca, da bi nam bil morda v narodnem vprašanju pravičen.

Volitev drž. poslanca za mesta in trge namesto rajnkega kneza Hohenlohe-a se vrši danes. Zadnja „Soča“ je objavila poziv na slov. volilce, naj glasujejo za dr. Buiatti-ja. Toda poslednji se je oglasil v pismu do župana dr. Venutti-ja povdarjajoč, da Slovenci si nimajo ničesar obetati od njega. Sramuje se naše družbe! Za Buiatti-ja se sicer potegujeta tudi „Independente“ in

„Mattino“. Denimo, da bi jo *mi* tako daleč zavozili . . .

Res?! Govori se po mestu o nekem zbirališču, ki je imajo nekje dijaki višjih gimnazijskih razredov, menda Slovenci. Najeli so si baje v neki gostilni, kjer strežejo natakariče, sobo, kjer se shajajo in zborujejo. Hoče se vedeti, da imajo mej seboj nekako društvo. Mi ne vemo, koliko je na tem resnice. Opozarjamo le slavno gimnazijsko vodstvo, naj bi blagovolilo pozvedeti, ali je ta govorica osnovana ali ne. Mogoče je. Naša dolžnost je, mladino v mestu nadzorovati tem bolj, ker vemo, kako se dandanes pokvarja in gubi na žalost ubogih starišev, na škodo društva. Mladino vzdržujemo v šolah, da se *uči*; torej naj gre h knjigam, a naj se ne potika po gostilnah. Tako menda želijo tudi višje šolske oblasti.

V župnijski cerkvi sv. Roka v Gorici so imeli lani sv. misijon, čegar sad je bil baje velik. Mi menimo, da bi bil še večji in obsežnejši, ako bi bila vsak dan vsaj *edna* slovenska propoved. Žal da ni bilo nobene. — Letos od 2-8 t. m. imeli so Podturnci vnovič sv. misijon. Propovedi so bilo le laške in furlanske. Tako tedaj Lahom in Furlanom vse, Slovincem ničesar. Mi tako preziranje Slovencev v cerkvi obžalujemo in obojamo, zato, ker se strogo držimo načela: vsakemu svoje. Ako je to načelo pravo v vseh zadevah, biti mora tem bolj v cerkvenih. Da bi bili Slovenci vže od narave verni in nravni, bodi, a temu ni tako, ker tudi Slovenci so Adamovi potomci, grehu podvrženi. Da bi Slovenci umeli dobro laško ter furlansko propoved, bodi, a temu ni tako, ker Slovenci niso vže od rojstva večji več jezikom. Preziranje boli, sosebno v tako važnej zadevi kakor je duševno prenovljenje po milosti sv. misijona.

Goriško pokopališče so spremenili za praznik vseh Svetnikov in vernih duš dan v pravi cvetličnjak. Da nas niso nagrobni spomeniki poučili, da smo na pokopališču, menili bi bili, da smo v vrtu polnem cvetic. Lepo je sicer lepšati gomile z vencji, cveticami itd., a tacih stroškov za vnanje okrašenje gotovo ni treba. Zdelo se je kakor bi bili grobovi obloženi z vencji le v zabavo ter neplodno zijanje grobiščnih obiskovalcev. Več molitve za ranjke, manj vnanjega lišpanja grobov bi bili želeli, uverjeni, da vnanji kras gomil nič ne koristi pokojnim, da je pa pametna in zdrava misel moliti za ranjke. — Cerkev so bile vernih duš dan vernikov bolj natlačene, ko ob navadnih nedeljah, znamenje da Goričani še verjejo v posmrtno življenje in v cerkveni nauk o trpljenju v vical, o občestvu svetnikov v veliko tolažbo dušnih pastirjev.

Županstvo Kojško v Brdih je podarilo 50 kron za „Alojzijevišče“. Slava domoljubnim starešinom!

Gorenja in Dolnja Vertojba sta podarile „Alojzijevišču“ 60 kron. Sam gospod župan J. Nemeč in še dva moža so nam denar vročili in stem pokazali dobro srce za naš zavod. Tako je prav. Bog živi vrle slovenske može!

V Plaveh, čisto slovenskem kraju — tako smo čitali nekje — govori poštna vpraviteljica „izborna“ slovenščino, kakor „cegels“, „je pur cegels v tri špraha“, nima „sajta“. Marko Pohlín redivivus?

Ogenj. V petek predpoldne je začelo goreti v neki hiši v Ročinju. Zažgal je 3 leten otrok igraje se z žveplenkami. Nevarnost za vas je bilo vsled silne burje velika. K sreči so ob času zapazili ogenj. Stariši, skrivajte žveplenke pred otroci, kar pod ključ z njimi!

Tolminsko učiteljsko društvo je sklenilo zbrati učiteljske težnje in zahteve v spomenico in jo predložiti šolskim in drugim oblastnijam ter gg. poslancem s prošnjo, naj bi se nanjo ozirati, oziroma jo podpirali pri vladi. V njej zahtevajo naj se vstanovi deželni šolski zalog, naj se da primerna pokojnina učiteljem kakor udovam in otrokom pokojnih učiteljev . . . (Dalje pride)

Prihodnja nedelja, kot prva po sv. Martinu, je zahvaljenica in drugi dan potem velik trg v Kobaridu.

Na **Bovškem** še ni potihnila zavratica ali davica. Zdaj po zimi se je bati hujše.

V **Soči** je umrla 4-letna deklica vsled opeklina. Matere varujete otroke, če ne vas zasledi poleg velike žalosti in izgube še posvetna kazen.

Iz Šmartnega v Brdih so trije v bolnišnici; kadar ozdravijo, bode jih sodnija sodila zaradi krvavega pretepa. Eden je z britvijo dva brata Ivančeva tako globoko zarezal v vrat, da je eden takoj omedlel. Tudi drugi je močno ranjen. Zdaj pa premišljujejo vsi trije v bolnišnici, kako se jim je izšel ples na Dobravem. Želimo, da bi se prepovedal ples tudi v Biljanski županiji, kakor v Šmartinski. Koliko slabega bi bilo potem prihranjenega.

Iz Brd. Prelepo pridigo smo slišali, na god vseh svetnikov v Vedrijanu. Vsem navzočim poslušalcem so se rosile oči. Bog živi še mnoga leta, pri boljšem zdravju, vrlega govornika č. g. A. Batagelja vikarija v Vedrijanu! Tako čist in razumljiv glas je segel poslušalcem do dna srca. Marsikaterega sem še po sv. maši zapazil mokrih očíj. Vederjanci, pazite, da ne izgubite tako vrlega dušnega pastirja! Ne klubujte mu nikoli več tako, kakor letos, namreč s plesom!

Tomaj 1. nov. Včeraj se je sestavilo prenovljeno županstvo, koje je vse vneto za redovniško dekliško šolo. V prepričanju, da ne bode zavire delalo, je pa tudi poznani dobrotnik pogumno zidal, tako da je prve dni oktobra veselje doživel, da je videl dvorazredno šolo s pučzemskimi hrami vred pod streho. Potrosil je čez 3000 gold. došlih mu po plemenitih rokah. Ali potreba mu je še za samo šolo 3000 gold., koji se ravno sedaj po Primorskem poberajo. Podjetnik se čvrsto nada pomoči Matere Pomočnice, svetega Jožefa in plemenitih krščanskih src. Za kapelo bo pa Mati B. skrbela.

S Krasu. Občinsko zastopstvo v Tomaju je preč. msgr. Urbana Golmajerja ednoglasno izvolilo častnim občanom radi zaslug mnogoletnega pastirovanja, radi osnove in vodstva vinarskega društva ter radi vpeljave šolskih sester za odgojo deklic v Tomaju, kar bo celemu Krasu v korist.

Kako postopa tužaski mestni zastop. Isti je v seji, ki se je vršila dne 29. t. m. zvečer, pokazal v najlepši luči vže predobro znano „l' avito cultura“. Povod splošnemu nemiru v zbornici je dal v prvi vrsti dopis tržaške katoliške družbe, katerega je pričetkom seje prebral župan Pitteri in v katerem se očita mestnemu zastopu, da je bilo njegovo postopanje povodom cerkvenih slavnostij dne 20. in 27. septembra protikatoliško in torej nepošteno, o čemer se je lahko prepričal vsak udeleženec. Župan je nato nečuvveno napadal katoliško družbo ter ji odrekel pravico, javno nastopati v imenu tržaških katolikov, češ da oni gospodje niso katoliki, marveč „klerikalci“. Konečno je predlagal, naj se dopis kratkoma vrne nazaj! Predlog je bil vsprejet z vsemi protitrem glasovom Slovencev. Komaj se je polegla jedna stvar, je vže prišel na vrsto odbornik dr. Spadoni, ki je vže dovolj poznan iz zadnjih časov, ter predlagal, naj se izrazi slov. zastopniku Goriupu graja, ker je baje na shodu v Proseku minulo nedeljo imenoval odbr. dr. Veneziana „žida“. Vkljub temu, da je odb. Goriup zatrjeval, da temu ni tako, in zahteval, da se uvede preiskava, se je vendar vsprejel predlog s 24 proti 16 glasovom. — Goriup je nato izjavil, da odlaga svoj mandat in ostavi s svojimi tovariši mestno dvorano. Zbornica in cela galerija pa je kričala za njimi: „Ven Goriup, proč s Slovani!“ dokler župan ni prekinil seje in dal izprazniti galerijo. — Najboljši dokaz, kako strogo se ravna tržaška iredenta po načelih enakopravnosti v verskih in narodnostnih ozirih!

Shod pri Sv. Ivanu se je vredno pridružil shodu na Proseku. Govorili so razni govorniki, ljudstvo pa je navdušeno pritr-

jevalo njihovim besedam. Vsprejela se je resolucija radi osnutja okrajnega glavarstva za okolico. Na predlog dr. Pretnerja so zborovalci odobrili tudi sledečo resolucijo: „Zborovalci zbrani na javnem shodu polit. društva „Edinost“ protestujejo proti pogostemu napadanju katoliške cerkve in njenih duhovne od strani mesta tržaškega in protestujejo posebno proti temu, da bi se zlorabila cerkev za političanjevanje v Trstu in okolici. Vlada se pozvelje, da ne izroči mestnemu magistratu patronata nad onimi cerkvami, kjer ga sedaj uživa ona sama.“

Vsprejela se je tudi resolucija, da naj vlada vstanovi slovensko pripravljavnico.

Polit. društvo Edinost je v nedeljo priredilo shod v Loujeru, na katerem se je govorilo o osnutju okrajnega glavarstva za tržaško okolico.

Agitacija Po tržaški okolici tekajo zaupniki tržaškega magistrata, ter nabirajo podpise za protest proti društvu „Edinost“. Poslužijo se raznih zvijač. Radovedni smo, koliko zavednih Slovencev bodo ulovili?

Nesreče. V novem tržaškem pristanšču je železniki vagon pritisnil delavca Maganja, ki je v smrtni nevarnosti. — Pri Škednju je zasulo 20 letnega italijanskega delavca Candioliya. Prepeljali so ga v bolnišnico.

Pretep v Škednju. Delavci iz Italije, ki so najeti, da pripravljajo zemljišče za zgradbo plavžev industrijske kranjske družbe, napadli so z bodali kranjske delavce. Isti so prepevali slovenske pesmi, katere so bile italijanskim delavcem povod, da so dali odduška svojemu soyraštvu. Nevarnost je bila velika, ker so bili vsi Lah oboroženi. Vender se je policiji v velikim naporom posrečilo 8 glavnih razsajajčev prijeti. Zapri so tudi italijanskega kovača, o katerem se sumi, da je Lahom nalašč za ta napad pripravil orožje.

Iz Gradca. 2. novembra: Vže je minulo eno leto, od kar sem ti, dragi „Primorski List“, poročal zadnje vrstice, pa ostal si mi nepozabljen tudi v tujini. — Vsaka tvoja številka me razveseli. — Danes pa ti zopet poročam par vrstic o slovesni prisegi vojaških novincev, ki se je vršila v praznik vseh svetnikov. Pred novo Franjosipovo vojašnico bila je zbrana ogromna množica vojakov-novincev, od naše artilerije, infanterije, dež brambovcev itd., kateri so z glasno besedo prisegli Bogu in svojemu presvitlemu cesarju Frančišku Jožefu I, zvestobo do smrti. Med lepo pridigo, katero je govoril vojaški duhovnik tako ginljivo, je rosilo marsikateremu oko. Iz svoje izkušnje vem, res težak je vojaški stan, pa vsak slovenski fant je ponosen nanj, da služi zvesto po noči in po dnevu, na suhem in na vcdi svojemu cesarju in domovini! S solzami v očeh zapusti mati svojega sina, ko odide k vojakom, ali se bode zdrav in nepokvarjen vrnil? Jaz vem, da naši vojaki ostanejo tudi v tujini dobri, moliti vojak res ne more Bog ve kako veliko, pa na Boga se spomni vsak, in prekrži kadar se zvečer vtujen vleže. Tu v Gradcu gredo v cerkev, eno nedeljo nemški, drugo slovenski vojaki k pridigi in sv. Maši. — O veliki noči pa skorej bi rekel brez izjeme vsi prejmejo svete sakramente.

Prihodnjic še kaj, ako bi Vam bilo drago! (Se priporočamo! Vred.)

Ponarejene krone. Časopisi pišejo, da je v prometu na Kranjskem mnogo ponarejenih kron. Tedaj pozor!

RAZNOTEROSTI.

Izjava.

Motiti se, je človeško.

Krivicu popraviti moralčno.

Razžaljivcem odpustiti kristijansko.

Da se resnici zadosti, in da ne bode kedo radi „poslanega“ z dne 8. oktobra t. l. škode trpel, niti „gmotne“, niti „dušne“ in ker nočem biti vedoma v nasprotju z smislom „poslanice“ Njegove prevzvišenosti, izjavljam — potem ko sem vdobil od me-

rodajne strani pojasnilo glede „poslanice“ knezove — sledeče: „Da poslanica je bila izdana direktno le proti „Soči“ in ne omenja „Primorca“, svari pa sploh pred listi, ki spodkopujejo „vero“ in rušijo „cerkveno disciplino“.

Zapotok 6. novembra 1896.

Josip Vidmar, vikarij.

Za „Alojzijevišče“ so darovali: Preč. g. Lavr. Juvančič, župnik v Dornbergu, č. g. Franc Klančček, kaplan v Kamnjah 15 gld., č. g. Fr. Kodrič, kurat na Trnovem 5 gld., č. g. Jos. Frfolja, vik. v Gabrijah 10 gld., č. g. Jos. Mašera, vik. v Sv. Mavru 5 gld., veleč. g. Ivan Murovec, dekan nabral pri odhodu z nove maše č. g. P. Roberta Jereba 5 gld. 10 kr., č. g. Sfiligoj Ant., vik. v Kostanjevici, 30 gld., — Na mesto venca na grob č. g. † Janeza Kodriča, župnika v Šmarjah poslala blg. g. Frančiška Valič 2 gld., blg. g. Andrej Jakil, posestnik v Rupci (Miren) 9 gld. Ti darovi pričajo, da je resničen pregovor: Kjer je največa sila, tam je Božja roka najbolj mila. Hvala vnetim dobrotnikom!

Živeli svatje! Slovenci radi delajo, a radi so tudi židane volje, ko jim sreča pripelje vesel dar. Lepo pa je da se pri tem spominjajo slovenskih šol in zavodov v Gorici. „Alojzijevišče“ n. p. je vdobilo vže več kolačev od veselih svatov. Tak kolač nam je došel iz Kostanjevice na Krasu, od ženitnine g. učitelja Alojzija Trampuša z gosposodično Julijo Vodopivecovo. Gospod, ki nam je poslal denar (11 gld. 20 kr.) je dostavil še svatovsko voščilo: „Bog ohrani vrli zavod v blagor naši mladini!“

Čujte no — kaj pa vse to pomeni?!

„Delavec“ piše v svoji zadnji številki: „Primorski list“ le še tu pa tam brevo daje ubogemu Gabrščeku, ki je že več let orodje na pol klerikalni stranki, in zdaj sam ne ve, pri čem je . . . Prepričan sem, da, ako bi bile v kratkem zopet volitve, bi Gabršček vse drugače postopal, kakor je pri zadnjih. Dozdaj narodna stranka s klerikalno vred lahko čez noč zgine. Jeden sam vetrič in naša Goriška bo v ogenji. Že pri zadnjih volitvah bi bila piškava, ako ne bi se bilo tolažilo ljudstvo z na papirji pridobljeno vipavsko železnico . . .“

„Edinost“ obsoja čudno katoličanstvo tržaškega „Amica“. Pray, mi je obsojamo tudi. Kako malo smo gospodi okoli „Amica“ pri srcu, naj se razvidi vže iz tega, da se niso nikedar upali poslati nam svoj list niti na ogled. Ni pa prav, da „Edinost“ z „Amicom“ v en koš meče tudi „La Riecreazione“ ter kliki „Amicovi“, meni nič, prišteva gospode, kakor sta brata Buttignoni in drugi. Naj bi vender pridnejše prebirali „La Riecreazione!“ Tu je vender velikanska razlika mej katoličanstvom tega vrlega lista pa mej psevdokatoličanstvom „Amicovim“.

Framasonstvo na Primorskem. — „Agramer Tagbl.“ je pretekla dni objavil članek, v katerem kaže na iredentizem in framasonstvo, ki sta se povodom razkritja Dantejevega spomenika v Tridentu pokazala kakor jedno in isto. kakor dva identična pojma, ki stremita za jednim in istim ciljem. Glasom nekega dokumenta, ki ga je bil sestavil prešnji veliki mojster Lemmi, kateri dokument pa da je leta 1895. najviši prostozidarski svet v Charlestonu nekam založil, so na Primorskem te-le lože: V Trstu Luciferjeva loža „Baldo Lupatino“; izraelitiška loža štev. 352; tajni simboliški loži „Oberdank“ ter „Patria e Libertà“. — V Ogleju izraelitiška loža št. 241. — Na Reki tajna simboliška loža „sempre avanti!“ — V Gorici tajna simboliška loža „Fedele fratellanza“. — V Malem Lošnju tajna simboliška loža „I figli d' Italia“. — V Pulji tajna simboliška loža „Gli ultori dei martiri“ (maščevalci mačencev). — V Rovinju tajna simboliška loža „Chi dura, vince“. — Te lože, čijih gola imena vže pomenjajo cel program, so podrejene triogolorijski pokrajini Milanski ter so zaznamovane imenom „Circolo d' Istria“. „Ed.“

Odgovorni vrednik in izdajatelj J. Marušič.

Tiska Hilarijanska tiskarna.

Listnica uredništva. G. dop. na Cerkljanskem. — Vaše poročilo o shodu prepozno. Drug pot prosimo, da nam poročate prej. Ostalo smo priobčili. Hvala. Prosimo tudi za vprilobnje. — Nekateri drugi dopisniki naj nam ne zamerijo, da smo njih poročila skrajšali. Marsikaj pride še le na vrsto, ker nam prostora primanjkuje.

Prihodnja številka „Primorskega Lista“ izide dné 20. novembra.

G. LIKAR

v Gorici, Semeniška ulica h. št. 10, ima izborna zalogo vsakovrstnih pisarskih in šolskih potrebščin, tiskovin za duhovnije in županije, mašnih, šolskih in vpisnih knjig i. t. d.

po najnižji ceni.

Papir najboljšje tvarine (kvalitete):
 uradni 500 pol . . . od gl. 2.40 navzgor
 predpisni „ „ „ „ 1.20 „
 pisemski mala 8.ka 100 pol „ „ -40 „
 „ velika „ 200 „ „ -65 „
 Zavitki (koverte) zasebni
 in uradni 100 . . . „ „ -20 „
 Škatla (144) peres . . . „ -25 „
 „ kamenitih pisal s popirjem ovite 25, 32, velike 55 kr. Posetnice (vizitke) s tiskom imena, 100 od 60 kr. navzgor. Tiskovine za županstva na četrtini pole, kakor so na primer „vabila“ v urad. jo stanejo 100 le 25 kr. Preudarki, računi, denarnični dnevniki in opravični zapisniki na jako trpežnem dokumentnem papirju stanejo pola 3 kr. Vse tiskovine na celi poli predpisnega papirja so po 1½ kr. pola.

Preskrbuje tudi vsakovrstne tiskovine po najnižji ceni; na primer napis na tisoč zavitkov ali papirjev za 80 kr.

Z ozirom na dobro blago in najnižje cene priporoča se kupovalcem.

Svečar J. Kopač v Gorici,

Solkanska cesta št. 9.

priporoča prečastitim cerkvenim oskrbništvam ter slavnemu občinstvu, garantirane pristne čebelno-voščene sveče kilg. po 2 gld. 45 kr.

Za pristnost teh sveč jamčim z svoto 1000 kron. — Sveče slabjših vrst za pogrebe in stranska razsvetljava cerkvâ prav po ceni. — Kadila za cerkve: *Lacrima I.* kilg. po 1 gld. 20 kr., *lacrima II.* kilg. po 1 gld., *granis* kilg. po 60 kr.

Anton Kuštrin

v gosposki ulici št. 23, v hiši g. dr. Lisjaka,

priporoča čast. duhovščini in slav. občinstvu v mestu in na deželi svojo trgovino raznih potrebščin n. pr.: Kavo: Santos, Sandomingo, Java, bejlon Portoriko in druge. — Olja: Lucca, St. Angelo, Korfu, instersko in dalmatinsko. — Petrolij v zaboju. — Sladkorja razne vrste. — Moko številko 0, 1, 2, 3, 4, 5. — Več vrst rajža. — Miljsveče prve in druge vrste namreč po ½ kila in od enega funta.

Razpošilja blago na vse kraje. — Cena imerna. — Postrežba točna.

Prvi fotografični zavod

Antona Jerkiča

v Gorici

poleg škofije prevzame vsa v fotografično stroko spadajoča dela.

Neprekosljivo dela jamči.

Cene poštene.

EDVARD PAVLIN

v GORICI

v Nunskih ulicah št. 10 nasproti gostilne
 «BELEGA ZAJCA»

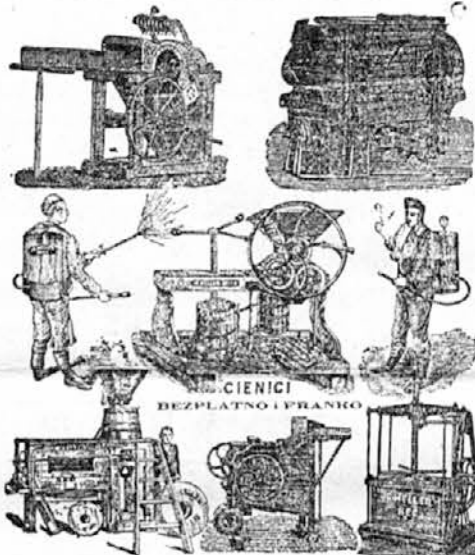
usoja si priporočati preč. duhovščini in sl. občinstvu svojo veliko zalogo nagrobnih vencev vsake vrste, rož za cerkve, palm, cvetkov za nove maše in poroke, voščenih sveč, mrtvaških oblek, čevlje, nogovice, rakev (truge) vsake velikosti, zlatih črk i. t. d.

Vse po nizkih cenah!

Vse stroje za kmetijstvo!

9—20

SVE STROJEVE ZA GOSPODARSTVO

IG. HELLER, BEC

II. PRATERSTRASSE NR. 49.

Sadne mline s kamenitimi in železnimi valjarjama,

sadne stiskalnice vsih sestav,
 sadne sušilnice in stroje za sadje lupiti,

MLATILNICE,

gepelje, stiskalnice za seno in slamo,

STROJE ZA OBDELOVANJE ZEMLJE,
 trijerje, žitočistilnike, brane, mline,

trtne škropilnice in vinske stiskalnice
 prodaja po jako znižani ceni proti jamstvu in na poskus

IG. HELLER na Dunaji

II/2, Praterstrasse št. 49.

Obširni ceniki se dobe zastonj.

Prekupci se iščejo.

→ Posebno se sviri pred ponarejenim blagom! ←

Ustanovil l. 1767 Ivan Samassa v Ljubljani.

Ces. in kralj. dvorni zvonar

ALBERT SAMASSA

v Ljubljani

12—13

Zvonovi imajo harmon. in melodične glasove.

Izborna je tudi priprava za zvonjenje, da zvonove do 45 centov more zvoniti en sam mož. Čista kovina srebrne bliščobe. Močan in čist glas.

Garancija pet let.

Cerkvene priprave iz masivnega bronu; svečniki, lustri, svetilke, altarni križi, kanonske tablice, lonci za cvetlice itd., dalje gasilnice, pumpe, ograje pri studencih, ventili itd.

Občine in gasilna društva vdobijo naročila tudi na obroke.

Ceniki brezplačno! Štiri častni diplomi.

21 svetinj.